

УДК 330.15

Молочкова С.О., студентка спеціальності 076**Науковий керівник: Терехов Є.В., к.е.н., доцент кафедри прикладної економіки, підприємництва та публічного управління**

(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна)

ЗМІСТ ТА ЗАВДАННЯ ЕКОНОМІКИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Із року в рік екологічний стан нашої планети погіршується. Про це каже доволі часте освітлення в новинах та в інтернеті таких понять, як «глобальне потепління», «парниковий ефект» і т.д. Очевидно, що головною причиною появи цих проблем стала людська діяльність: надмірне використання ресурсів планети, забруднення довкілля та атмосфери і т.д. Тому, на сучасному етапі екологоприродний чинник стає дедалі більш актуальним і одним із найпріоритетніших у міжнародних відносинах, економічному, науковотехнічному співробітництві практично всіх держав світу [1, с. 3].

На жаль, багато підприємств і великих компаній нехтують базовими екологічними правилами. Але така діяльність продовжує нищити екологію нашої планети. Виходячи з цього, виникає необхідність упровадження структурованих систем управління охороною навколишнім середовищем на підприємствах, що гарантують при досягненні фінансово-економічних цілей екологічну безпеку [1, с. 3]. Отже, для правильного розуміння сучасних екологічних проблем та способів їх подолання, формування нового типу економіко-екологічного мислення і світогляду було запроваджено економіку природокористування й охорони довкілля.

Для початку, потрібно правильно сформулювати розуміння поняття «природокористування». Природокористування — сфера виробничої та наукової діяльності, вся сукупність засобів, які застосовує суспільство задля комплексного вивчення, освоєння, використання, відновлення, поліпшення й охорони природного середовища та природних ресурсів з метою розвитку продуктивних сил, забезпечення сприятливих умов життєдіяльності людини.

Доцільно виділити наступні сфери суспільного природокористування:

- сільськогосподарське виробництво;
- лісове господарство;
- промисловість;
- енергетика;
- урбанізація [1, с. 7].

Потім став відбуватися перехід від безплатного природокористування до концепції платного природокористування. І, як зазначалося вище, було сформовано таку галузь науки, як економіка природокористування. Економіка природокористування – це наука, що відображає суспільно-виробничі, соціально-економічні відносини у процесі раціонального використання, охорони та відтворення природних ресурсів суспільства. Основними завданнями економіки природокористування є:

- дослідження економічних закономірностей використання суспільством (обмежених) природних ресурсів із метою задоволення своїх (необмежених) потреб;
- розробка методів оцінки природних ресурсів із метою включення в економічні розрахунки їх вартості;
- створення економічних механізмів управління раціональним використанням природних ресурсів і охороною навколишнього середовища;

- розробка методів розрахунку економічної ефективності капітальних вкладень у раціональне використання природних ресурсів та їх відтворення, охорону навколишнього середовища;
- визначення перспектив розвитку промислового виробництва з урахуванням пріоритетності екологічних факторів;
- прогноз змін стану природного середовища;
- комплексне використання сировини і вторинних ресурсів [1, с. 6].

Як зазначалося вище, людська діяльність може завдавати природному середовищу збитків: екологічних, економічних та соціальних [2]. Оцінка впливу людини на природне середовище має на меті стабілізувати або навіть зменшити негативні впливи на довкілля, навчитися регулювати, контролювати, планувати їх [3, с. 43].

Таким чином, для захисту і збереження навколишнього середовища в усіх галузях національної економіки в Україні необхідно вже зараз передбачати комплекс таких заходів:

- налагодження міжгалузевої кооперації з охорони навколишнього середовища, дотримання планових показників з охорони довкілля;
- використання техніки і технології, які максимально зберігають навколишнє середовище;
- передбачення в проекті виробництва заходів з охорони і відновлення природних ресурсів;
- зобов'язати контролюючі органи здійснювати нагляд за ходом відновлюваних робіт;
- забезпечення нормативно-правового регулювання (наприклад, введення законів та штрафів за екологічні злочини);
- не допускати вводу в експлуатацію об'єктів, які не відповідають вимогам охорони природи [3, с. 49-50].

Україна нині має реальну можливість переломити негативні тенденції і почати радикальне поглиблення ринкових реформ через врахування екологічного фактору. Слід зазначити, що за останні роки в Україні уже сформовано досить міцні основи екологічного законодавства, здійснено структурні реформи у сфері охорони навколишнього середовища і використання природних ресурсів, закладено концептуальний базис нової екологічної політики та конкретні механізми й реалізації [1, с. 238].

Важливим напрямом міжнародного співробітництва є застосування в Україні механізмів Кіотського протоколу. Кіотський протокол – міжнародна угода, що передбачає як перший крок стабілізацію викидів вуглекислого газу в атмосферу на рівні 1990 року, а потім і поступове їх зменшення для попередження зміни клімату нашої планети. Саме вони працюватимуть на екологічнобезпечні та енергозберігаючі технології [1, с. 240].

Також, 18 жовтня 2006 року Верховною Радою прийнято Закон України «Про ратифікацію поправок до Монреальського протоколу про речовини, що руйнують озоновий шар». Таким чином, Україна продемонструвала високий державницький рівень ставлення до глобальної проблеми [1, с. 239]. Отже, через насування глобальної екологічної кризи, держави по всьому світу стали запроваджувати заходи для покращення екології планети, і з цим виникла така галузь науки, як економіка природокористування. Головними завданнями економіки природокористування є охорона природи (зниження забруднень, забезпечення відтворення поновлюваних ресурсів, підтримування біорізноманіття і т.д.), спираючись на економічний аспект (контроль витрат та вкладень у боротьби із забрудненнями і т.д.). Велике значення для підвищення ефективності природокористування має впровадження різноманітних екологічних

інновацій, розвиток підприємницьких підходів у сфері охорони навколишнього природного середовища [4].

Наша країна має всі можливості зупити негативні тенденції у сфері екології, про що свідчить запровадження заходів, проєктів, законів і міжнародних співпраць на покращення екологічного стану України. Але, незважаючи на це, ще недостатня увага приділяється гармонізації екологічного законодавства України у контексті вимог Європейського Союзу [1, с. 239]. Найбільш вагомим у забрудненні довкілля є людський фактор, тому варто покращити усвідомленість у питанні природокористування та ввести вагоміші штрафи за порушення екологічного законодавства.

Перелік посилань

1. Коренюк П. І., Федулова С. О. Економіка природокористування. [Навчальний посібник]. – Дніпро: Акцент ПП, 2014. – 274 с.
2. Природокористування. URL: <https://uk.wikipedia.org/> (Дата звернення: 11.11.2022)
3. Шаравара В.В., Любинський О.І. Економіка природокористування: навчальний посібник. – Кам'янець- Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2020. – 252 с.
4. Терехов, Є. В., & Літвінов, Ю. І. (2018). Розвиток екологічного підприємництва в умовах використання земельних угідь техногенного походження. Науковий журнал Економічний вісник Національного гірничого університету, 61(61), 173-180.